

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3211/2023. (V. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 72.Pkf.636.005/2020/2. számú végzése és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.P.86.582/2020/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A gazdasági társaság indítványozó, valamint a természetes személy indítványozók jogi képviselővel eljárva (dr. Mészáros Máttyás Zoltán ügyvéd) alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő.
- [2] Az indítványozók az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a [helyesen 27. § (1) bekezdése] alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszban kérték a Fővárosi Törvényszék 72.Pkf.636.005/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.P.86.582/2020/14. számú végzésére is kiterjedő hatállyal. Másrészt kérték a folyamatban lévő végrehajtási eljárás felfüggesztését. Harmadrészt mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kérték a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvénnyel (a továbbiakban: Vht.) összefüggésben. Álláspontjuk szerint a támadott bírósági végzések sértik az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését és a 28. cikket.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben előterjesztett beadvány, az indítványkiegészítés és a bíróságok által hozott határozatok alapján a következőképpen foglalható össze.
- [4] Az egyik indítványozó egy gazdasági társaság tulajdonosa (a továbbiakban: adós), aki 2006-ban svájci frank alapú gépjármű-finanszírozási kölcsönszerződést kötött, az indítványozók pedig készfizető kezesi nyilatkozatot írtak alá, amelynek értelmében egyetemlegesen feleltek a főkötelezettségért. Mivel az adós fizetési kötelezettségét nem teljesítette, a kölcsönbe adó lízingcég a kölcsönszerződést 2012 nyarán felmondta. A kölcsönbeadó fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezett az adós és az indítványozók ellen, amely eljárás ellentmondás folytán perré alakult. A per során a kölcsönbeadó a kölcsönszerződésből eredő követelését engedményezéssel egy követeléskezeléssel foglalkozó cégre ruházta, amely a felperes pertársaként a perbe belépett.
- [5] A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság vagy PKKB) 26.P.88.595/2017/22. számú ítéletével egyetemlegesen kötelezte az adóst és az indítványozókat, hogy fizessék meg a felperesnek a kölcsön fennmaradó összegét, a késedelmi kamatot és a perköltséget. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen csak az adós nyújtott be fellebbezést, amelyben a kölcsönszerződés semmisségét állította, arra hivatkozással, hogy a kölcsönbeadó nem tájékoztatta megfelelően az árfolyamkockázatról. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság vagy Törvényszék) 73.Pf.640.520/2018/12. számú ítéletében – az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást nem érintve – az adós érvénytelenségi kifogását elfogadva a fellebbezésnek helyt adott. Ugyanakkor a másodfokú bíróság azt is megállapította, hogy az indítványozók marasztalását tartalmazó elsőfokú ítéleti rendelkezések – fellebbezés hiányában – jogerőre emelkedtek. Ennek okát abban jelölte meg a Törvényszék, hogy az adós és a készfizető kezes indítványozók között nem a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 51. § *a*) pontja szerinti (kényszerű), hanem az 51. § *b*) pontja szerinti (egyszerű) pertársaság áll fenn. A másodfokú ítélet eredményeképp az adóstól a szerződés érvénytelensége miatt nem volt követelhető annak teljesítése, ugyanakkor az indítványozóktól, mint kezesektől igen.
- [6] Ezt követően az indítványozók perújítási kérelmet terjesztettek elő arra hivatkozással, hogy a Törvényszék ítélete, pontosabban a kölcsönszerződés abban megállapított érvénytelensége olyan új ténynek minősül, amely a perújítást megalapozza. Álláspontjuk szerint a szerződés érvénytelenségének megállapítása a kezesesség járulékos jellege okán számukra is mentesülést jelent a szerződés teljesítése alól. Tekintettel arra, hogy

- a régi Pp. kizárta a felülvizsgálatot abban az esetben, ha elsőfokon jogerőre emelkedett a határozat [rég Pp. 271. § (1) bekezdés a) pontja], az indítványozók szerint egyetlen jogorvoslati lehetőség maradt számukra a perújítás.
- [7] Az elsőfokú bíróság a perújítás megengedhetősége tárgyában hozott 7.P.86.582/2020/14. számú végzésével a perújítási kérelmet elutasította. A bíróság megállapította, hogy az indítványozók fellebbezést nem terjesztettek elő és e mulasztásukat nem is indokolták, holott ez a jogorvoslat lett volna alkalmas a perújítási kérelmükben felhozott jogsérelem orvoslására. Az a téves feltételezés, hogy az adós fellebbezése folytán hozandó másodfokú határozat hatálya kiterjed a készfizető kezesekre is, nem indokolja a fellebbezés elmulasztását. A szerződés érvénytelenségére az elsőfokú eljárásban már sor került, azt a bíróság el is bírálta, az egyébként is olyan jogkérdés, amely nem szolgálhat perújítás alapjául. Röviden, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az indítványozók nem olyan tényre hivatkoztak, amely a perújítást megalapozta volna.
- [8] A fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú végzést – pontosításokkal – helybenhagyta és a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant utasította el. A Törvényszék szerint ugyanis az indítványozók a perújítás okaként nem egy tény, hanem egy bírósági határozatot jelöltek meg. Ez a határozat azonban nem egy, az alapperben el nem bírált döntés, hanem az annak rendes jogorvoslati rend szerinti felülbírálata során hozott jogerős ítélet. A másodfokú bíróság értelmezése szerint a régi Pp. szövege nyilvánvalóvá teszi, hogy perújításnak csak a per elbírálásakor már létező tény, bizonyíték, illetve határozat esetén van helye. Mivel a tárgyi ügyben a perújítás okaként megjelölt másodfokú határozat a rendkívüli jogorvoslattal támadott elsőfokú ítélet meghozatalakor még nem létezett, e körülmény kizárja a perújítás megengedhetőségét.
- [9] Az indítványozók fellebbezésükben azt is sérelmezték, hogy a PKKB a terhükre róta a rendes jogorvoslati lehetőség kimerítésének elmulasztását, holott az nem feltétele a perújítás előterjeszhetőségének. Ezzel kapcsolatban a Törvényszék rámutatott, hogy a régi Pp. valóban nem tette a perújítás előterjeszhetőségének feltételévé a rendes jogorvoslati lehetőségek kimerítését, ugyanakkor előírta, hogy a felek csak akkor élhetnek perújítással, ha az ott említett tény, bizonyítékot vagy határozatot a korábbi eljárás során önhibájukon kívül nem érvényesítették [rég Pp. 260. § (2) bekezdése]. Az önhiba vizsgálata során ezért jelentősége van annak, hogy a főkötelem érvénytelenségével kapcsolatos jogi érvelést az indítványozók miért nem adták elő az alapeljárásban.
- [10] A Törvényszék az indítványozók – fellebbezésben felhozott – anyagi jogi aggályaival összefüggésben arra mutatott rá, hogy a régi Pp. perújítási szabályai nem tették lehetővé azok érdemi érkelését a perújítás megengedhetőségének vizsgálata körében. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a fellebbezésben előadottak nem voltak alkalmasak az elsőfokú végzés megváltoztatására és – eljárási szabálysértés hiányában – annak hatályon kívül helyezése sem volt indokolt.
- [11] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban elsősorban annak a kérdésnek a megválaszolását kérték az Alkotmánybíróságtól, hogy a perújítási kérelmüket elbíráló bíróságok döntésük meghozatala során a régi Pp. 260. § (1) bekezdés a) pontjában szabályozott perújítási ok (a félnek oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra kell hivatkoznia, amelyet a bíróság a perben nem bíralt el, feltéve, hogy az – elbírálás esetén – reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna) értelmezése során eleget tettek-e az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott értelmezési követelményeknek, azaz a perújítás mint jogintézmény céljával összhangban értelmezték-e a törvényi rendelkezést. Az indítványozók álláspontja szerint ugyanis alaptörvény-ellenes az a bírói jogértelmezés, amely szerint (1) a perújítás megengedhetőségének vizsgálata során anyagi jogi szempontok (jelen ügyben a kezesség járulékos jellege) nem vizsgálhatóak, (2) nyilvánvalóan csak a per elbírálásakor már létező új tény, bizonyíték, bírósági határozat lehet perújítási ok, hiszen csak ezek figyelembevételére esetén hozhatott volna az alapperben eljáró bíróság a perújító fél számára kedvezőbb döntést. A fenti értelmezést tartalmazó bírói döntés és az annak meghozatalához vezető eljárás, tekintettel az Alaptörvény 28. cikkére, olyan mértékben elszakadt a normaszövegtől, hogy az már sérti a tisztességes bírói eljárásból való jogot, mivel a bíróság *contra legem* alkalmazta a normát. Hivatkoztak az indítványozók az indokolt bírói döntéshez való joguk sérelmére is, mivel úgy vélik, hogy a perújító bíróságok indokolási kötelezettségüknek csak általánosságban tettek eleget, mivel azt nem indokolták meg, miért tértek el a régi Pp. szövegétől. Mindez oda vezetett, hogy a bíróságok önkényesen, a normától elszakadva hozták meg döntésüket. A jogorvoslatihoz való jog pedig azért szenvedett sérelmet, mivel a sérelmezett végzések miatt perújításra nem volt lehetőségük. Az indítványozók állították a B) cikk (1) bekezdésében (jogbiztonság), XV. cikk (1) és (2) bekezdésben foglaltak sérelmét (törvény előtti egyenlőség, diszkrimináció-tilalom) is, de az alaptörvény-elleneséget nem indokolták meg.

- [12] Mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását is kérték az indítványozók, mivel a hatályos jogi szabályozás nem tartalmaz szabályt arra nézvést, hogy a végrehajtási eljárásban a kezesek a jogerős bírósági ítélettel alátámasztott érvénytelenségi kifogást hogyan tudják érvényesíteni. Kérték a Vht., a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény közötti összhang megteremtését.
- [13] Végezetül kérték a folyamatban lévő végrehajtási eljárás felfüggesztését.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti indítvány megfelelt-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [15] 3.1. Az indítványozók a bírósági eljárásban félként részt vettek, így érintettségük megállapítható [Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pont]. A törvényes határidőn belül előterjesztett indítvány meghivatkozta az Alaptörvénynek és az Abtv.-nek az Alkotmánybíróság hatáskörét kijelölő rendelkezéseit, megjelöli a sérelmesnek talált bírósági döntéseket, az eljárás megindításának okait. A határozottság követelményének azonban az indítvány csak részben tesz eleget. Az indítványozók ugyan megjelölték az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (7) bekezdését, de releváns alkotmányjogi indokolást nem terjesztettek elő arra nézve, hogy a támadott bírósági végzések miért és mennyiben ellentétesek az Alaptörvény fenti rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja].
- [16] Az indítványozók hivatkoztak a jogbiztonság [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése] és a 28. cikk (bírói jogértelmezés alkotmányos keretei) sérelmére is. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését illetően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy arra Alaptörvényben biztosított jogként csak a visszaható hatály tilalmával, illetve a kellő felkészülési idő követelményének sérülésével összefüggésben lehet hivatkozni {3402/2022. (X. 12.) AB végzés, Indokolás [9]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]} – lehet alapítani. Tekintettel arra, hogy az indítványozó kifogásai nem esnek ezen kivételes esetek alá, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított indítványi elem érdemben nem volt vizsgálható. Önállóan nem szabályoz az indítványozó számára biztosított alapjogot az Alaptörvény 28. cikke sem. Erre tekintettel nem volt helye az utalt indítványi elemek érdemi vizsgálatának {3226/2020. (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [10]}.
- [17] 3.2. Az indítványozók mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását is kérték, tekintettel arra, hogy álláspontjuk szerint a jogalkotó elmulasztotta szabályozni a végrehajtási eljárásban az érvénytelenségi kifogás kezesek általi érvényesítésének lehetőségét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – figyelemmel az Abtv. 46. § (1) bekezdésében foglaltakra – az alkotmányjogi panaszban indítványozott jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására irányuló kérelem előterjesztésére az indítványozóknak nincs jogosultsága, miután arra – a törvényes feltételek fennállása esetén – az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során hivatalból jogosult {3014/2019. (I. 7.) AB végzés, Indokolás [13]; 3337/2018. (X. 26.) AB végzés, Indokolás [22]; 3158/2017. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [18] 3.3. A fentiek alapján megállapítható, hogy az indítvány csak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében tartalmaz határozott és indokolt kérelmet, ezért a továbbiakban az Alkotmánybíróság is csak e körben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát.
- [19] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [20] 4.1. Alkotmányjogi panaszukban az indítványozók legfőképp azt kifogásolták, hogy a támadott bírósági végzések eljárásjogi érveléssel mintegy felülírták azokat az anyagi jogi szabályokat, amelyek alapján mentesülne a fizetési kötelezettségüktől. A Ptk. alapján ugyanis a kezesség járulékos jellegű mellékkötelezettség,

azaz a főkötelezettség megszűnése estén maga is elenyészik. Ennek ellenére a bíróságok – a perújítási kérelem elutasításával – lényegében arra kötelezték az készfizető kezes indítványozókat, hogy fizessék meg az adós nem létező tartozását, hiszen a kölcsönszerződés érvénytelenségét *ex nunc* hatállyal állapította meg a bíróság. Az indítványozók szerint a bíróságok *contra legem* jogértelmezése olyan mértékben elszakadt a jogszabálytól, hogy az már eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét (*contra constitutionem*).

- [21] Mint azt az Alkotmánybíróság már számos döntésében kifejtette, az Alkotmánybíróság nem zárja ki, hogy „a *contra legem* jogalkalmazás a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezessen {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}. Erre vonatkozó megállapításának azonban csak kivételes esetben lehet helye, és a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája csak akkor merülhet fel, ha a következő (egymást erősítő) feltételek együttes fennállása megállapítható. Egyrészt a bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Harmadrészt, ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybaléptetésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás csak kivételesen alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig akkor, ha a *contra legem* jogalkalmazás egyben – a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglalt feltételek fennállása esetén – alaptörvény-ellenesnek (*contra constitutionem*) minősül {3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}” {Indokolás [39]–[40]; 3504/2022. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [22] Az alkotmányjogi panasz azonban nem teljesíti a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban lefektetett hármas feltételrendszer, így e tekintetben nincs helye érdemi eljárás lefolytatásának.
- [23] 4.2. Az indítványozók az indokolt bírói döntéshez való joguk sérelmére hivatkozva is állították a támadott bírósági végzések alaptörvény-ellenességét. Mint kifejtették, a bíróságok csak általánosságban indokolták a döntéseiket.
- [24] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint: „A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. A jogszabályok végső soron és kötelező erővel történő értelmezése egyébiránt a bíróságok feladata” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy: „az indokolás terjedelme önmagában nem fokmérője a tisztességes eljárás követelményének, így ezen formai szempont önmagában eleve nem alkalmas alapjogi sérelem okozására.” {3183/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [25] Mindezek alapján az indítványban foglaltak nem vetették fel az érdemi vizsgálat szükségességét és a bírói döntések alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [26] 5. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felelt meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjának, valamint 29. §-ának, az Alkotmánybíróság azt – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.
- [27] Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását visszautasította, a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem vizsgálatának nincs helye.

Budapest, 2023. április 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/845/2021.

